ROK VII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

N° 11

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 CZERWCA 1932 ROKU

SPRAWOZDANIE CENTRALNEGO ZWIĄZKU

Wyszło z druku sprawozdanie Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów z działalności w r. 1931.

Sprawozdaniu warto poświęcić całkiem specjalną uwagę choćby z tej racji, że jest ono ostatniem sprawozdaniem naczelnej organizacji polskiego życia gospodarczego, która przestaje istnieć z chwilą sfuzjonowania z Naczelną Organizacją Zjednoczonego Przemysłu i Rolnictwa Zachodniej Polski w nowy zrąb organizacyjny— Centralny Związek Przemysłu Polskiego.

Sprawozdanie opracowane jest bardzo szczegółowo. Obejmuje ocenę położenia gospodarczego w Polsce, analizę ważniejszych czynników wpływających na kształtowanie się tej sytuacji, wreszcie właściwe sprawozdanie z działalności Centralnego Związku, zmierzającej do obrony interesów życia gospodarczego.

Sprawozdanie zasługuje na uważne zbadanie i dokładne przestudjowanie zawartych w niem liczb i faktów

Centralny Związek stwierdza, że w niezmiernie ciężkiej sytuacji, w jakiej znalazły się wszystkie dziedziny naszego gospodarstwa narodowego w roku ubiegłym i w początkach r. 1932 — wykazały one jednak dużą odporność oraz zdolność przeciwstawiania się trudnościom, wynikającym z ogólno światowego przesilenia. To też nie gorzej niż inne kraje — niekiedy nawet znacznie lepiej — przeszliśmy przez ten rok powszechnych i różnorakich trudności. Zachowaliśmy stałość waluty i aktywność bilansu handlowego, zaś równowaga budżetowa — jeśli nawet została cokolwiek naruszona — to jednak w stopniu mniejszym, niż w wielu innych państwach.

Za naczelny cel państwowej polityki gospodarczej Centralny Związek uważa utrwalenie i rozwój podstaw dochodu społecznego, zaś za sprawdzian celowości poszczególnych zarządzeń — przyczynianie się ich do wzmożenia procesu kapitalizacji.

Stabilizacja waluty i równowaga budżetu Państwa — jak to już zaznaczono — zostały zdobyte. Natomiast nie skrystalizowała się dotychczas nasza polityka gospodarcza. Nie uwzględnia ona w dostatecznej mierze aksjomatu, że niema nic wartościowszego nad ośrodki, organizujące wytwórczość. Ich zdolność egzystencji i rozwoju, oparta o zasadę własności prywatnej i o rentowność wytwórczości, jest jedynem źródłem dochodów Państwa, równocześnie zaś jedynym sposobem rozwiązania zagadnienia społecznego. Tych zasad nasza polityka gospodarcza w dostatecznym stopniu nie realizuje.

Hasło podtrzymania rolnictwa zostało w Polsce dokładnie zrozumiane. Ale gdy przyjście rolnictwu z pomocą stało się dążeniem powszechnem — wszelkie dotychczasowe wysiłki jego podźwignięcia rozbiły się o brak rezerw i o niemożność skonsolidowania krótkoterminowych zamrożonych i drogich kredytów w rolnictwie.

Zdobytych na terenie rolnictwa doświadczeń nie potrafimy jednak wykorzystać w przemyśle. Konieczność prowadzenia polityki gospodarczej, zapewniającej opłacalność wytwórczości — nie znajduje dostatecznego odzwierciedlenia w poszczególnych zarządzeniach państwowej polityki gospodarczej.

Dopóki świadomość tych potrzeb nie stanie się podstawą wszelkich zarządzeń państwowych, zaś możność godziwego zarobku nie uzyska praw obywatelstwa; dopóki nie stworzy się warunków rozwoju kapitalizacji wewnętrznej; dopóki w państwowej polityce gospodarczej nie wejdziemy zdecydowanie na drogę realizacji doktryny kapitalistycznej — dotąd nie może być mowy o trwałem podźwignięciu się z obecnego kryzysu i o dalszym rozwoju naszego gospodarstwa narodowego.

Taka ideologja panuje w całem sprawozdaniu Centralnego Związku, szczegółowo zilustrowanem przejrzystemi zestawieniami liczbowemi, tablicami i danemi statystycznemi.

SŁOWNIK BIOGRAFICZNY

Akademja Umiejętności w Krakowie przystępuje do wydania Polskiego Słownika Biograficznego w 20 tomach. Słownik obejmuje 15—20 tysięcy nazwisk wszystkich epok, dzielnic i zawodów. Znajdą się w niem między innymi—przemysłowcy, technicy i t. d.

Na życzenie Komitetu Redakcyjnego zwracamy się niniejszym do wszystkich przedsiębiorstw chemicznych z prośbą o dostarczenie informacyj o tych wybitniejszych chemikach — praktykach polskich XIX i XX wieku, których nazwiska zasługują na umieszczenie w Słowniku. Należy zaznaczyć, że w Słowniku umieszczone będą tylko artykuły o osobach nieżyjących; informacje podawać trzeba nawet o tych chemikach-praktykach, którzy byli czynni na obczyźnie.

O każdej osobie należy podawać informacje obejmujące: imię i nazwisko, czas życia, ostatnie stanowisko lub zawód, zwięźle ujęty życiorys z wymienieniem zasług, ewentualnie źródła bibliograficzne dotyczące danej osoby.

Każde przedsiębiorstwo chemiczne powinno przedewszystkiem dostarczyć wiadomości o chemikach, którzy byli czynni na terenie tego właśnie przedsiębiorstwa.

Wszystkie informacje należy kierować do biura Związku Przemysłu Chemicznego.

KRONIKA

Dn. 27 maja r. b. odbyło się plenarne posiedzenie Komisji Technologji Chemicznej Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Na zebraniu tem rozważono projekt schematu norm, opracowany przez p. prof. M. Struszyńskiego; po wprowadzeniu szeregu poprawek, projekt przyjęto, jako wskazówki dla poszczególnych podkomisyj, pracujących w zakresie normalizacji artykułów chemicznych.

Komisja badała projekt norm analizy węgla kamiennego, złożony w wyniku paroletnich prac specjalnej podkomisji. Celem ostatecznego uzgodnienia i sformułowania projektu, wybrano szereg podkomisyj redakcyjnych, które pracować będą pod przewodnictwem p. Prof. J. Zawadzkiego.

Skład Komisji Technologji Chemicznej uzupełniono przez kooptację p. Dr. Benedykta Hepnera.

W dniach 1, 2, 3 i 4 czerwca r. b. odbywa się w Wilnie XIV Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich, poświęcony omówieniu bieżących zagadnień w zakresie gazownictwa i wodociągów oraz połączony z walnem zebraniem Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich i Związku Gospodarczego Gazowni.

Składamy Zjazdowi życzenia najpomyślniejszych obrad.

W r. 1931 nastąpił dalszy wzrost produkcji artykułów chemicznych w Z. S. S. R. Produkcja kwasu siarkowego, obliczana w r. 1913 na 150.000 tonn, w r. 1931 wyniosła 420.000 tonn. Wytwórczość sody kalcynowanej wzrosła w tymże czasie ze 150.000 tonn na 272.000 tonn. Produkcja superfosfatów utrzymała się na poziomie przedwojennym i wyniosła ok. 520.000 tonn. Jednocześnie odbywa się w dość szerokim zakresie rozbudowa wytwórczości mas plastycznych, sztucznych włókien, półproduktów organicznych i barwników. Badania w zakresie syntetycznego kauczuku są kontynuowane. W dziedzinie nawozów azotowych zanotowano bardzo poważny wzrost wytwórczości we wszystkich fabrykach.

Na mocy Rozporządzenia z końca kwietnia r. b., import szeregu towarów do Austrji uzależniony został obecnie od pozwoleń przywozowych, udzielanych przez Min. Skarbu i celne władze austrjackie. Lista zakazów przywozu obejmuje szereg towarów; między innemi — obuwie gumowe, węgiel drzewny, siarczan amonu, kleje, biel cynkową, litopony. Ogółem wartość eksportu tych artykułów z Polski do Austrji wynosi ok. 500.000 zł. rocznie. Ponieważ na przywóz tych artykułów będą przyznawane kontyngenty przywozowe, trudno jest narazie zorjentować się, w jakim stopniu ograniczenia te wpłyną na zmniejszenie polskiego eksportu. W każdym razie trudności celne niewątpliwie zahamują rozwój naszego wywozu.

Towarzystwo Chemji Przemysłowej w Paryżu (Société de Chimie Industrielle, Paris, 49 Rue des Mathurins) wydało cykl tablic nomograficznych do użytku chemików. Wydawnictwo to obejmuje 31 tablic, ułatwiających pracę chemika w przemyśle i jest do nabycia w cenie 50 fr. fr. w zarządzie Towarzystwa w Paryżu.

Pierwszą publikacją, z jaką wystąpił Polski Komitet Zielarski, jest wydanie poważnie opracowanej broszury pod tytułem „Rośliny Lecznicze w Polsce", zawierającej kompletny spis roślin leczniczych, dziko rosnących i uprawianych w Polsce, a zarazem wykaz roślinnych surowców, jakie kraj nasz już obecnie w tym dziale produkuje.

Wydawnictwo jest zredagowane bardzo starannie i stanowi pierwszą podstawową pracę, dającą społeczeństwu możność zaznajomienia się z istotnie wielkiem bogactwem, jakie kraj nasz posiada.

Pierwsza praca Polskiego Komitetu Zielarskiego zasługuje na tem większą uwagę, że wydana jest w 5-ciu językach: polskim, francuskim, angielskim, niemieckim i włoskim, i stanowć może środek propagandy zagranicą o możliwościach produkcji polskiej w tym dziale.

NA MARGINESIE

Od szeregu już lat sfery przemysłowe współpracowały z technicznemi szkołami akademickiemi, zajmując się zbieraniem i rozdziałem praktyk wakacyjnych dla studentów. Praca ta prowadzona była ku zadowoleniu wszystkich stron,

albowiem w Komisji rozdzielającej praktyki wakacyjne zasiadali przedstawiciele nauki, przemysłu oraz studjującej młodzieży. Praktyki fabryczne były rozdzielane celowo. Korzystali z nich ci, od których odbycie praktyki wakacyjnej było wymagane regulaminem studjów, zaś fabryki otrzymywały takich praktykantów, których uzdolnienia najbliżej odpowiadały charakterowi danego działu produkcji.

Należy się jednak obawiać, że ostatnie posunięcia, zmierzające do skoncentrowania rozdziału praktyk na terenie fabryk państwowych w innych rękach, niż rozdział praktyk w fabrykach prywatnych — doprowadzą w ostatecznym rezultacie do niebywałego zamieszania. Rozdzielające praktyki instytucje nie będą bowiem wzajem poinformowane, jaki student gdzie otrzymał praktykę, wytworzy się dwutorowość pracy i zupełnie realna możliwość równoczesnego umieszczenia jednego studenta w dwóch różnych fabrykach. Praca, jaką z pożytkiem prowadziliśmy od wielu lat, ulegnie zahamowaniu i zwekslowaniu na niewłaściwe tory.

Przemysł jest zaniepokojony, czy aby posunięcie, które w ostatecznym rezultacie niewątpliwie miało na celu pomyślniejsze niż dotychczas organizowanie sprawy praktyk wakacyjnych, nie doprowadzi do znakomitego pogorszenia dotychczasowych warunków.

Nie zapominajmy, że lepsze jest wrogiem dobrego i że dotychczasowa dobra metoda może ulec bolesnej a śmiertelnej operacji całkowitego na tym odcinku przekreślenia współpracy nauki i techniki!

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dzienniku Ust. Nr. 26 z dn. 31 marca r. b. ukazała się pod poz. 238 Ustawa z dn. 17 marca 1932 o zaopatrzeniu inwalidzkiem. W myśl postanowień tej Ustawy, pracodawcy nie mogą uchylić się od zatrudniania na każdych 50 robotników i pracowników przynajmniej 1 inwalidy z utratą zdolności zarobkowej powyżej 35%. Ustawa rozszerzyła pojęcie inwalidów, którzy powinni być obowiązkowo zatrudniani. Dotychczas obowiązek ten dotyczył tylko inwalidów wojennych, obecnie zaś obejmuje również inwalidów wojskowych, t. j. tych, którzy popadli w inwalidztwo na skutek służby wojskowej w czasie pokoju. Rozszerzony został również stopień inwalidztwa. Według dawnych przepisów, obowiązek zatrudniania dotyczył inwalidów, którzy utracili powyżej 45% zdolności zarobkowej, obecnie zaś stopień inwalidztwa został obniżony do 35%.

W Dz. Ust. Nr. 32 z dn. 18 kwietnia r. b. ukazała się pod poz. 340 nowela do Ustawy o opłatach stemplowych. Opłaty od pełnomocnictw, od podań wnoszonych do urzędów państwowych oraz od świadectw wydawanych przez urzędy państwowe — została podniesiona z 3 zł. do 5 zł.

Opłata od pokwitowań podniesiona została z 20 na 25 gr. Jednocześnie zwolniono od opłaty pokwitowania, stwierdzające odbiór czeku.

Pewne zmiany przewidziane są w opłatach przy przekształceniu lub fuzji spółek. Mianowicie, według art. 4 noweli, Minister Skarbu w porozumieniu z Min. Przemysłu i Handlu władny jest do końca r. 1934 przyznawać w przypadkach przekształcenia lub fuzji spółek, zasługujących na szczególne uwzględnienie — ulgi dalej idące, niż przewidziane w art. 107 Ustawy o opłatach stemplowych lub zupełne zwolnienie od opłat stemplowych.

W Dz. Ust. Nr. 38 z dn. 7 maja r. b. ukazało się pod poz. 394 Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej i pod poz. 397 Rozporządzenie Ministra Skarbu w sprawie opłat za paszporty zagraniczne.

Stosownie do przepisów tych zarządzeń, ceny paszportów dla osób udających się zagranicę w celach handlowych i przemysłowych, zostały podwyższone do zł. 100 za paszport jednorazowy i do zł. 400 za paszport wielokrotny.

W Dz. Ust. Nr. 39 z dn. 11 maja r. b. ogłoszony został pod poz. 400 tekst Konwencji Międzynarodowej z dn. 29 października 1927 r., dotyczącej utworzenia w Paryżu Międzynarodowego Urzędu Chemji.

Międzynarodowy Urząd Chemji ma na celu: badanie zagadnień, dotyczących międzynarodowej organizacji dokumentacji, stworzenie współpracy między poszczególnemi organizacjami dokumentacji chemicznej, wymianę i wypożyczanie dokumentacji chemicznej.

W Dz. Ust. Nr. 41 z dn. 18 maja 1932 ukazało się pod poz. 430 obwieszczenie Ministra Skarbu z dn. 25 kwietnia 1932 w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Ustawy o opłatach stemplowych.

Obwieszczenie to uwzględnia wszystkie nowele do Ustawy z dn. 1 lipca 1926 o opłatach stemplowych i przytacza ostatecznie obowiązujący tekst tej Ustawy.

ECHA

* Tow. Akc. Kurlandzkiej Olejarni w Wilnie, jedno z poważniejszych przedsiębiorstw kresowych należących do naszego Związku, uległo klęsce pożaru, który zniszczył zabudowania wraz z urządzeniami fabrycznemi.

Jesteśmy poinformowani, że olejarnia zostanie rychło odbudowana; normalna działalność olejarni ma się rozpocząć jeszcze w tegorocznym sezonie jesiennym.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,68 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,83 „
Azotan amonu	100 „
Benzol handlowy 90%	80 „
„ czysty	92 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	40 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1.800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	300 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	31,25 „
Klej kostny	255 „
Klej skórny	260 „
Krezol	128 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	100 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	14,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 „
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	140 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	210 „
„ „ saponifikat	200 „
Oleum 20%	19,94 „
Olej lniany	115—118 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg	9,75 „
Smoła preparowana	17,50 „
Saletra sodowa 15,5% N	37,80 „
Siarczan amonu za 1 kg % N_2	1,68 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	200 „
Superfosfat 16%	9,28—9,92 „
Toluol czysty	105 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Bednarska 2, tel. 656-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm. Henryków 5. Biuro sprzedaży: H. Weiss i S-ka. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź, 21-86.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA", Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny.
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
„Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — **Dyrektor** Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11